

Themacafé GroenLinks over democratie

Dinsdag 28 februari j.l. is weer een themacafé gehouden in de Annahoeve, een dagbestedingsproject van Elver, voorheen Fatima uit Wehl. Thema van deze avond 'democratie':

Heeft Doetinchem een democratisch tekort?, ofwel heeft u als burger van deze gemeente wel genoeg te zeggen of kunnen we dat verbeteren?
Ondanks het carnaval en de voorjaarsvakantie van de scholen waren er toch rond 30 geïnteresseerde- en betrokken bezoekers.

Voorafgaand, zoals we dat vaker doen in deze cafés, kort wat over de standpunten van GroenLinks over dit onderwerp, zoals verwoord in het verkiezingsprogramma. Daarin staat o.a. dat buurtrechten een wettelijk kader moeten krijgen, d.w.z. dat buurten het recht krijgen zelf bijv. het onderhoud van het openbaar groen te (laten) doen. Ook in het programma de aanbeveling met nieuwe vormen van democratie te gaan experimenteren, ook op lokaal niveau. Referenda worden daarbij als middel afgewezen omdat dat een methode is die alleen een ja / nee antwoord mogelijk maakt en partijen uit elkaar drijft in plaats van te verenigen in het zoeken van een goede oplossing. GroenLinks is daarnaast voorstander van verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd naar 16 jaar en voorstander van de gekozen burgemeester.

Albert Ordelman, buurtregisseur, begon met een globaal historisch overzicht van de ontwikkeling in de burgerparticipatie. Hij onderscheidde drie fases (die momenteel naast elkaar bestaan): de eerste generatie, vanaf ongeveer 1970, waarbij de overheid het initiatief heeft en de burger als belanghebbende inspraak krijgt, denk aan ter inzage legging, inspraak bij conceptbesluiten. De tweede generatie, vanaf rond 1980, het initiatief ligt bij overheid en burger, invloed van de burger door interactieve besluitvorming, coproductie van beleid, de burger denkt en praat mee. Denk aan burgerinitiatieven, referenda, dorps-, wijk-, buurt- en cliëntenraden. De derde generatie, vanaf 2000, het initiatief ligt bij de burger, voorstellen en ideeën komen van de burger, de overheid biedt ruimte, denkt mee en faciliteert. Het is informeel en er is een gedeelde verantwoordelijkheid.

In de huidige situatie kent Doetinchem 9 wijkteams/wijknetwerken met een wijkregisseur als procesverantwoordelijke. In elk team is een vertegenwoordiging van de politie, sité, BuHa en IJsselkring (maatwerk per wijk). In deze teams speelt vooral het toegankelijker maken van instanties en formele regelgeving, de openbare ruimte en het maken van wijkplannen. Sinds 2006 is er per wijk een sociaal budget voor wijkinitiatieven. Sinds 2010 is ook de voorbereiding voor zorgzaam in gang gezet.

Daarnaast kent Doetinchem 2 dorpsraden (Wehl en Gaanderen) de Wijkraad Dichteren en de buurtraden De Pas en IJsseltuinen. Dat betekent dat 64% van de bevolking niet door een dergelijke raad vertegenwoordigd wordt. Bovendien voelt niet iedereen in een wijk met wijkraad zich vertegenwoordigd door die raad, zijn raden sterk afhankelijk van de inzet van enkelingen en hebben raden de neiging zich te ontwikkelen tot one-issue-partijen. De representativiteit van deze raden is daarmee twijfelachtig. Spontane initiatieven worden door de wijkconsulenten dan ook ondersteund.

De wijkplannen worden gemaakt aan de hand van de lemon enquête (jaarlijkse enquête over de leefbaarheid in Doetinchem en de wijken), directe invloed van burgers (in koffiegesprekken, terrasgesprekken, schouwen), initiatieven via "wijk aan zet" e.d. Per wijk is dat maatwerk.

Nieuwe vormen zijn: een inwonerspanel (bovenwijken), het fonds "wijk aan zet", wijkbudgetten voor initiatieven, het "stadslab" als broedplaats voor bewonersinitiatieven.

Projecten: stadsparken Amphion en Ruimzichtlaan, Wehlse Broeklanden, eetprojecten, de stadskamer, Doetebol. Culturele projecten als "20 op een rei", "verhalenoogst", "cultuur met je buur".

Last but not least: het besluit van de raad van Doetinchem de rol van de burger verder te onderzoeken en deze uit te bouwen.

Dit alles leidt tot de vraag van Ruud Linssen (Buro Bliss): Is het niet allemaal al heel goed geregeld in Doetinchem? Hoe ervaren de bewoners het democratisch gehalte van Doetinchem?

Uit de inbreng van bezoekers blijkt dat er toch regelmatig nog wat schort. De ervaring is dat de gemeente niet altijd (tijdig) informeert en bewoners zich soms overvallen voelen of in een te laat stadium betrokken worden. Albert geeft aan dat projecten zoals "de IJsseltuinen" geëvalueerd worden zodat alle partijen daarvan kunnen leren. Aanvullende vraag is ook: Hoe krijg je het voor elkaar dat mensen mee blijven denken?

Ruud Linssen opent zijn deel met er op te wijzen dat er onrust heerst in Nederland. Mensen vertrouwen de politiek, de instanties, de ambtenarij niet meer. Dat wantrouwen is sterk groeiende en speelt de opkomst van het populisme in de kaart. Er zal snel wat moeten gebeuren om dit vertrouwen te herstellen.

Ruud heeft ervaring als procesbegeleider bij de G1000 in Nijmegen. Een door de gemeente gesubsidieerd (en verder particulier gesponsord) initiatief waarbij een groot aantal Nijmegenaren (bijna 1000) zich gebogen heeft over de wenselijke toekomst van Nijmegen. De deelnemers aan dit overleg waren ad random gekozen uit de bevolking. Van de 3000 deelnemers die uitgenodigd werden zijn er daadwerkelijk ongeveer 1000 aan het proces begonnen. Tijdens dit proces werd duidelijk hoe goed het mogelijk is om met mensen van heel verschillende opleidingen en achtergronden samen te denken over wenselijk beleid. Daarvoor moeten mensen dan natuurlijk wel alle informatie kunnen krijgen die ze nodig hebben en zijn ervaren gespreksleiders nodig om het proces in goede banen te leiden. Één van de deelnemers aan die G1000 was Wilbert Stikkelbroeck, hier vanavond ook aanwezig.

Ruud pleit voor radicale experimenten met burgerparticipatie. Experimenten die gaan over serieuze zaken, zaken waar echte belangen bij spelen. En waarbij burgers het gevoel hebben serieus genomen te worden. Daarbij is communicatie van het grootste belang en moet je vooral online vormen van communicatie niet vergeten.

In dit verband is het idee van de app van Wilbert wel illustratief.

Wilbert geeft aan dat het voor burgerparticipatie noodzakelijk is dat je aansluit op de belevingswereld van die burger. Dat je de burger serieus neemt. En dat je de burger betreft bij (zoveel mogelijk) alle fasen van het besluitvormingsproces,

bij voorkeur al te starten bij de agendering van het probleem/idee door de burger. De app is daar een goed voorbeeld van: via de app kunnen burgers klachten (er ligt een stoeptegels los) maar ook ideeën (er zijn veel jonge kinderen in onze wijk kan er niet een speeltuintje op dat openbare grasveld aangelegd worden), anderen kunnen de klacht/het idee 'liken', zo kun je ook via de app petitie aanbieden etc. Voorwaarde is dat de gemeente bereid is om serieus met de resultaten van de app om te gaan. In Nijmegen bleek dat raad en B en W dat wel wilden doen, maar bleek dat ambtenaren het uiteindelijk niet wilden uitvoeren (of onuitvoerbaar achtten) De app is daarom zo goed als middel om burgerparticipatie te bevorderen, omdat het drempels heel laag maakt om met ideeën te komen, het gaat over zaken die heel concreet in de dagelijkse omgeving spelen en dus een grote burgerbetrokkenheid hebben en dat het de burger in staat stelt zelf ideeën te agenderen. De app is natuurlijk niet meer dan een onderdeel in de burgerparticipatie.

Vraag: is de app niet net zoiets als een referendum en zal dat niet met evenzoveel emoties gepaard gaan? En kunnen mensen zelf wel beslissingen nemen in moeilijke situaties zoals bijv. waar moeten in deze straat de parkeerplaatsen komen? Zegt dan niet iedereen: als dat maar niet voor mijn deur is?

Voor beiden geldt dat beslissingsprocessen niet vanzelf gaan. Er zullen goede gespreksleiders moeten zijn, er zal goede informatie verstrekt moeten worden, burgers moeten echt serieus genomen worden. Je moet ook geen partijen (in de zin van een groep die zich een bepaalde mening heeft gevormd en die deze dan in zo'n overleg strijdvaardig wil verdedigen) rond de tafel zetten, maar burgers die ingelicht over de ins en outs, de voors en tegens en de verschillende belangen en de gevoeligheid voor die verschillende belangen. Ook dan zal er niet altijd iets gevonden worden waar iedereen blij mee is, maar wellicht is er wel meer begrip als een bepaald eigen belang minder aan de orde komt en wordt dan een beslissing toch gesteund.

Ruud geeft o.a. het voorbeeld van een windpark waarbij in eerste instantie iedereen vindt: als het maar niet bij mij in de buurt is, er toch door burgers van begin af aan te betrekken en serieus te nemen binnen twee jaar een park is gekomen waar de burgers nu zelfs trots op zijn.

Als je het hebt over burgerparticipatie kun je dit doen vanuit twee invalshoeken:

1. ons huidige representatief democratisch systeem is goed, alleen de deelnemers in dat systeem functioneren niet zo goed en daarom moet je ondersteunende middelen vinden om dat functioneren te verbeteren.
2. ons huidige systeem is niet goed en we moeten middelen vinden om dat systeem te verbeteren.

Vraag: eigenlijk gaat het er om dat bestuurders luisteren naar de burger, hoe leer je mensen in een machtspositie om te luisteren?

Het delegeren van macht is moeilijk, dat moeten machtshebbers ook leren. En zelfs als ze welwillend zijn is dat een moeilijk proces. Soms kunnen mensen daarin ook niet meer veranderen en lijkt de enige oplossing dan maar een andere baan te zoeken.

Vraag: kun je wel van die abstracte zaken als gemeentelijke begrotingen aan burgerparticipatie toevertrouwen? Is daarvoor niet de vereiste kennis en opleiding nodig?

Vraag: als alle zaken via burgerparticipatie aan de orde moeten komen is dat dan niet teveel gevraagd, waar houdt dat op?

Ruud: er is niet één weg, niet één beste richting.

Doe radicale experimenten

Geef bijvoorbeeld de opdracht "bedenk een gastvrije binnenstad" en voorzie burgers van informatie, ondersteuning en middelen om dat echt tot stand te brengen. Durf als overheid te delegeren.

Albert wil graag aan de GroenLinks raadsfractie de volgende opdracht meegeven: Maak voorstellen voor het door ontwikkelen van burgerparticipatie en zorg dat deze concreet in de raad ingebracht worden.

John Westerdiep (raad GroenLinks Doetinchem) geeft nog als voorbeeld het groene structuurplan, oorspronkelijk een stuk van het College van B en W, maar nu zal daarin het groen platform Doetinchem (een samenwerking tussen milieugroepen in de gemeente) hierin het voortouw nemen.

We sluiten zo rond kwart over tien de avond af, en constateren dat het zo geanimeerd was, dat we de pauze volledig zijn vergeten.

Zie hieronder voor een sfeerimpressie.

